

ULUSLARARASI GÖÇ: ÇEŞİTLERİ, NEDENLERİ VE ETKİLERİ*

Abdurrahman YILMAZ**

ÖZET

İnsanlık tarihiyle beraber toplumlar kimi zaman savaş, sürgün, afetler vb. durumlar yüzünden “zorunlu” olarak, kimi zamanda, daha iyi yaşam koşulları elde etmek umuduyla “gönüllü” olarak göç ettiler. Bu göçler sırasında kültürün maddi ve manevi öğeleri de taşındı ve farklı kültürlerden insanlar karşılıklı olarak birbirlerinin hayatlarını etkilediler. Yeni icatlar ve buluşlar kadar hastalıklar da göçün farklı şekilleriyle bir yerden bir yere taşındılar. Endüstrileşme hareketiyle beraber Batı’da iş gücü açıkları ortaya çıktı ve bu açık “kölelik”, “sözleşmeli işçilik” ve İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başlayan “planlı göç” gibi farklı göç türleriyle karşılandı. Ancak Batılı ülkeler 1980’li yıllarla beraber işgücü açıklarının kapandığını söyleyerek göç hareketlerine büyük kısıtlamalar getirdiler ve neredeyse imkânsızlaştırdılar. Bununla birlikte, 1980’li yıllardan itibaren artarak, günümüzde Batı ülkelerinin değişen nüfus yapısı ve Batılıların yapmak istemedikleri işler dolayısıyla ortaya çıkan iş gücü açıkları, yasa dışı yollarla göç eden göçmenler aracılığıyla gideriliyor. Oldukça riskli ve zor olan bu göç sürecinde göçmenler bazen kaçakçıların kötü davranış ve istismarlarına maruz kalmakta, bazen de coğrafi koşullara yenik düşerek hayatlarını kaybetmektedirler. Bunların yanı sıra, dünyanın farklı bölgelerinde meydana gelen savaşlar ve iç karışıklıklar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalanlar, mülteci denilen ayrı bir göçmen grubunu oluşturmaktadır. Her ne nedenle yapılsa yapılsın göç, kaynak, transit ve hedef ülkede bazı etkiler yaratmaktadır. Bu etkilerin çok yönlü ve çok boyutlu bir şekilde ele alınması göçün daha iyi anlaşılabilmesine ve göç ile ortaya çıkan sorunların çözüme kavuşturulmasına imkân sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Çeşitleri, Düzensiz Göç, Yasadışı Göç, Transit Göç, Mülteci Göçü, Göçün Nedenleri, Göçün Etkileri.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Dr. El-mek: ayilmazz@hotmail.com

INTERNATIONAL MIGRATION: ITS TYPES, CAUSES AND EFFECTS

ABSTRACT

Together with the human history, societies have sometimes been migrated “enforcedly” because of the situations like war, exile, disaster and sometimes “voluntarily” with the hope of finding better living conditions. During these migrations the moral and material elements of culture were also transported and people from different cultures were mutually affected each others’ lives. As well as the inventions and discoveries, the diseases were also transported from one place to another with the different forms of migration. Together with the industrialization movement the deficiency in labor came out in the West and this deficiency was satisfied with various kinds of migration such as “slaves”, “indentured labors” and beginning after World War II, “planned migration”. But during the 1980’s western countries restricted migration and even made it impossible, claiming that the labor shortages had already been shut down. Moreover, since 1980s, because of the changing population structure of the western countries and the works that westerners do not want to do, the labor shortage has increasingly been satisfied with the migrants migrating through illegal ways. During this hard and risky migration period, migrants are sometimes exposed to bad behavior and abuse of the smugglers or they lose their lives by succumbing to geographical conditions. In addition to this, the wars and internal disputes and disorders in various parts of the world creates a migrant group called refugee who had to leave their counties. Whatever the reason is, the migration creates some effects on the origin, transit and the target country. Handling of these effects in multi-faceted and multi-dimensional way will provide better understanding of migration and allow to resolve the problems associated with migration.

Key Words: Migration, The Types Of Migration, Irregular Migration, Transit Migration, Illegal Migration, Refugee Migration, The Causes of Migration, The Effects Of Migration.

Giriş

En genel anlamda göç “anlamalı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler” olarak tanımlanmaktadır (Erder, 1986:9). İnsanlık tarihiyle beraber başlayan bu yer değiştirmelerle taşınan “maddi ve manevi öğelerle, farklı kültürlerden birey ve grupların, belli bir kültürel etkileşime girmesi ve karşılıklı etkileşimin sonunda her ikisinin de değişmesi” sonucunda kültürleşmeler meydana geldi (Güvenç, 1999:122). Tekerleğin icadından yazının bulunmasına, salgın hastalıklardan bu hastalıkların tedavisine kadar insanlık adına öğrenilen her şey dünyaya göçlerle taşındı.

Göçü, nedenleri (zorunlu ve gönüllü göç), amaçları (çalışma, sığınma) ve hedefe varmakta kullanılan yöntemleri (yasal, yasa dışı) gibi farklı kriterlere uygun olarak tanımlamak mümkün olmakla birlikte “farklı bilimsel disiplinler olarak ekonomi, sosyoloji, demografi, coğrafya, tarih, psikoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve diğer bazı ilgili disiplinler göçle ilgili konulara farklı bakış açılarıyla değinirler” (İçduygu ve Sirkeci, 1999:249). Savaş, tabi afet, sürgün gibi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

nedenlerle insanların yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalmaları veya buna mecbur bırakılmaları sebebiyle meydana gelen göç zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin göç etmeye kendilerinin karar verdiği gönüllü göçte ise esas dürtü, insanların daha iyi yaşam şartları elde edebileceklerini ummalarıdır. Yaşadıkları ülkede iş imkanı bulamayan ya da yaptığı işten herhangi bir nedenden dolayı (ekonomik ve sosyal tatminsizlik, fırsat eşitsizliği) başka ülkelere iş bulabilmek veya halihazırda bulunduğu işte çalışmak amacıyla giden göçmenlerin bu yer değiştirmeleri “işçi göçü” olarak tanımlanmaktadır (Örneğin, 1960’larda başlayan, Türkiye’den başta Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkelere yönelik iş gücü göçü). Bu tür göç hareketi, ayrıca, iş gücünün niteliği bakımından da incelenebilir: “beyin göçü” adı verilen eğitilmiş insan göçü ve kalifiye olmayan (hedef ülkelerdeki değerlendirilmeye göre) işçi göçü.

Sığınma talep eden kişiler “1951 tarihli sözleşmede ve diğer evrensel ve bölgesel İnsan Hakları Sözleşmelerinde belirtilen nedenlerle koruma isteyen fakat yetkili bir makam tarafından mültecilik statüsüne uygunluğu henüz tespit edilmemiş kişiler” olarak tanımlanmaktadır (BMMYK, 2001:23; BMMYKAB, 2002:5). Aynı sözleşmeye göre “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; veya bir tabiiyeti olmayıp bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs” mülteci olarak tanımlanır (BM 1951 Mülteci Sözleşmesi Md. 1, BMMYK, 2001:23).

Göçmen kendi ülkesinden ayrılırken ve/veya yolu üzerinde bulunan ülkeden geçerken ve/veya göç etmeyi tasarladığı ülkeye girişinde ve/veya bu ülke(ler)de bulunduğu süre içinde o ülkenin yasalarına uyup uymama durumuna göre, yasal ya da yasa dışı olarak da tanımlanabilmektedir. Diğer taraftan günümüzde oldukça yaygın olmakla birlikte, ne zaman hangi yönde olacağı kestirilemeyen, göç eden kitlenin sosyal, demografik ve ekonomik özelliklerinin çok çabuk değişebildiği transit, mekik ve sığınmacı göçlerini kapsayan göçe “düzensiz/düzenlenmemiş göç (*irregular/not regulated migration*)” adı verilmektedir. Düzensiz göç türlerinden biri olan transit göç, asıl ulaşılmak istenen ülkeye giderken başka bir ülkede geçici bir süre için kalınmasına (Afgan bir göçmenin Türkiye üzerinden Avrupa’ya göç etmesi gibi); mekik göç ise belirli bir süre için bir ülkeye gidip bir süre sonra geri dönülmesi döngüsüne (Ukrayna-Türkiye arasında bavul ticareti gibi) vurgu yapmaktadır.

Bu çalışmada, giderek daha da karmaşık hale gelen iç içe giren göç türleri, tarihsel süreçte incelenmiş ve zaman içerisinde hangi tür göç çeşitlerinin neden ortaya çıktığı ve bu göç türlerinin kaynak, transit ülkede ve de nihai olarak ulaşılan ülkede bıraktığı etkiler incelenmiştir. Söz konusu etkilerin net bir şekilde ortaya konabilmesi için göçün etkileri çok yönlü ve aynı zamanda hem maddi hem de manevi öğeleri kapsayacak şekilde çok boyutlu olarak ele alınmıştır.

Tarihsel Süreçte Göç

Tarihsel süreç içerisinde bakıldığında sömürge dönemine kadar olan göç hareketlerini sömürgecilik ile başlayan göç hareketlerinden ayıran en önemli özelliğin, Batı’nın iş gücü ihtiyacını karşılama amacı gütmeye başladığını söyleyebiliriz. XV. Yüzyılda sömürgeciliğin başlaması ile beraber Batı’nın temel gereksinmesi olan insan gücü, köle ticareti ile karşılanmaya başlandı. Afrika’dan çeşitli sömürge alanlarındaki tarlalara gönderilen zenciler Afrika’nın en önemli ihracat malzemesi haline geldiler (Williams, 1944: 51-52; Loomba, 1998:3). Elbette ki kölelik bu tarihten önce de vardı, ancak sömürgecilikle başlayan köle ticareti, sistemli oluşu, kısa zamanda milyonlarca insanı pazarlayabilmesi ve en acısı da büyük bir bölümü yolculuk esnasında olmak üzere milyonlarca insanın ölümüne sebep olması bakımından farklılık gösterir.

Rosman ve Rubel'e göre "XVI. yüzyıldan XIX. yüzyılın başına kadar yaklaşık olarak 8-10 milyon Afrikalı Yeni Dünya'daki (Amerika kıtası) tarlalarda çalıştırılmak için getirildi" (Rosman ve Rubel, 1998:301). "1810 yılına kadar Amerika'ya ithal edilen köle sayısı 7.5 milyondur. Bir başka deyişle, aynı dönemde Avrupa'dan gelen göçmenlerin üç katı" (Baron, 1971:5). Baron'un ortaya koyduğu ve 1800'lü yılların başına kadar olan dönemi kapsayan karşılaştırmalı oran, köle ticaret hacminin anlaşılması açısından çok önemlidir. Aynı dönemdeki bir başka göç akımı ise Avrupa'nın endüstriye geçişi ile birlikte İngiltere, Hollanda, İspanya, Portekiz ve Fransa'da ortaya çıkan fazla nüfusun, yeni keşfedilen bölgelere ve/veya sömürlere göçü ile yaşanmıştır. Bu süreç içerisinde;

Fransızlar önce Kanada'nın Quebec bölgesini iskan etmiş, daha sonra Kuzey Afrika'ya uzanmışlardır. 1846-1932 yılları arasında yaklaşık 18 milyon insan İngiliz Adaları'ndan Kuzey Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve Karayip Adaları'na göç etmiş; 10 milyon İtalyan, 5 milyon Alman da bu dönemde Avrupa'yı terk ederek başka kıtalara kısmet aramaya çıkmıştır. 1821-1924 arası toplam 55 milyon Avrupalı deniz aşırı yollara düşüp kendilerine yeni bir yer seçmiş, bunlardan 34 milyonu Birleşik Amerika'ya yerleşmeyi yeğlemiştir (Abadan-Unat, 2002:31).

Köleliğin 'sona erdirilmesi' ile beraber, "geçici kölelik" olarak da adlandırılabileceğimiz 'sözleşmeli işçilik' dönemi, önceleri köleler tarafından karşılanan işgücü probleminin yeni çözümü oldu. Kağıt üzerinde on yıl çalışıp serbest kalacak olan bu işçilerin kendi 'rızarlarıyla' bu antlaşmaları imzaladıkları söylene de, insanca yaşama hakkından mahrum olan bu insanlara sunulan seçenekler kölelerinkinden farksızdı (Hayter, 2000:9). Bu 'sözleşmeli işçilik' ile beraber, birinci dünya savaşına kadar 30 milyon Hintli maden ve tarlalarda çalıştırılmak üzere Burma, Sri Lanka, Malezya, Güney Afrika, ve Jamaika'ya, milyonlarca Çinli de Güney Doğu Asya, Pasifik Adaları ve Güney Afrika'ya götürüldüler (Hayter, 2000:9).

XX. yüzyılda yaşanan Birinci ve İkinci Dünya Savaşları dünyanın bir çok yerinde göçlere neden oldu. Yapıları itibariyle birbirinin devamı olarak nitelendirilebilecek kölelik, sözleşmeli işçilikten ve İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki ekonomik göçten farklı olan bu göçler, genellikle devletlerin dağılması veya kurulması sebebiyle ortaya çıkan düzensizliklerden kaynaklandığı için "mülteci" kimliği taşımaktadır. Bu anlamda bir yandan Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı ve Habsburg devletlerinin dağılmasıyla Orta, Doğu ve Güney Avrupa'da "sınırları kapsadıkları etnik toplulukların sınırlarıyla uyuşmayan" yeni devletler ortaya çıkarken, diğer yandan "homojen bir ulus yaratma" çabası içinde Yunan, Polonyalı, Yahudi, Macar, Bulgar, Sırp ve Türklerden meydana gelen yeni göçmen kitlesi oluştu (Abadan-Unat, 2002:32). Aynı dönemde, bunlara, Rus devriminden ve Nazizm'den kaçan Yahudiler de eklendi. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise sömürgelerin tasfiyesi ile Asya, Ortadoğu ve Afrika'da kurulan bir çok bağımsız fakat sorunlu devlet içerisinde ortaya çıkan etnik çatışmalar yeni göçlere neden olurken bu göçlerle Bangladeş örneğinde olduğu gibi yeni devletler kuruldu. Kısacası Abadan-Unat'ın belirttiği gibi "bazı durumlarda göçmenler yeni bir devleti, diğer bazı durumlarda ise yeni devletler yeni göçmen gruplarını yaratmışlardır" (Abadan-Unat, 2002:33).

İki büyük savaşta milyonlarca insan kaybeden Batı, yeniden inşası için gerekli olan insan gücünü ilk önceleri komşu ülkelerden karşıladı. Bunlar yetersiz kalınca doğudan ve güneyden toplu göçler başladı. Türkiye örneğinde olduğu gibi sağlıklı, güçlü insanlar seçilerek çalışmak üzere götürüldüler. İlk bakışta "götürüldüler" gibi edilgen bir kelime, gönüllü, bir başka deyişle isteyerek yapılan bir göç hareketiyle uyuşmuyor gözükabilir. Ancak, Batı'nın gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeleri sömürsü sonucu ortaya çıkan gelir eşitsizlikleri nedeniyle, yaşadıkları bölgelerde arzu ettikleri refah seviyesine kavuşamayan insanlar için göç etmekten başka çare kalmamaktadır. Dünya Bankası verilerine göre 2011 yılında OECD üyesi 34 ülkedeki kişi başına düşen Gayrisafi Milli Gelir (*Gross National Income, GNI*) 36.069 ABD doları iken bu sayı "en az gelişmiş (*least*

developed)” 48 ülkede 749 ABD dolarıdır (Dünya Bankası, 2012). Birleşmiş Milletler verilerine göre “en az gelişmiş” söz konusu 48 ülke yıllık % 2.5 ile en hızlı nüfus artış oranına sahip (BM, 2011a:15). Yine BM’in nüfus projeksiyonlarına göre bu ülkelerin 2011 yılında 0.85 milyar olan nüfusunun, 2050 yılında 1.7 milyara ve 2100 yılında ise 2.7 milyara çıkacağı tahmin edilmektedir (BM, 2011a:15). Bu veriler ışığında, gelişmekte olan ülkelerin asla gelişemeyeceği ve az gelişmiş ülkelerin de gittikçe yoksullaşacağını söylemek mümkündür. Bu ülkelerdeki insanlar için paylaşılacak pasta gittikçe küçülmekte paylaşan sayısı ise artmaktadır. Tek çözüm masadan birilerinin ayrılmasıdır. Bu anlamda, göçmen olarak adlandırdığımız kişilerin, masadan ayrılanlar olduğunu söylemek mümkündür.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin artan nüfuslarına yeterli sosyal ve ekonomik imkanlar sağlayamaması, iç savaşlar, savaşlar ve bölgesel gerilimler gibi güvenlik endişeleri ve/veya insanları ülkesinde bugün bulamadığı bir takım değerleri uzak gelecekte dahi bulamayacağına inanması gibi sebeplerle birleşen Avrupa ülkelerinin bir yandan işgücü açıkları ve yaşlanma sorunu, diğer yandan sıkı göç politikaları neticesinde düzensiz göç (*irregular migration*) kavramı ortaya çıktı. Küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmeler göçmenlerin dolaşımını ve bilgi alış verişini kolaylaştırırken, yine bu süreçte, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yoksullaşması göçmen sayısının artmasındaki en önemli etkenler oldu. Günümüzde yoğun olarak yaşanan “düzensiz göçün” bu şekilde tanımlanmasının nedeni ise göç eden kişilerin özelliklerinin her an değişebilmesi ve bundan dolayı kim oldukları, ne zaman, nasıl ve ne yönde hareket edeceklerinin kestirilememesidir. Bu tanım ışığında, günümüzdeki göç çeşitlerinden olan sığınmacı göçü, mekik göç ve transit göç düzensiz göç başlığı altında toplanmaktadır. Öte yandan herhangi bir göçün söz konusu göç çeşitlerinden hangisine girdiği, tanımı yapanın bulunduğu yere veya kim olduğuna göre değişmektedir. Örneğin Türkiye’de transit göçmen olarak nitelendirilen göçmenler, Avrupa’da iltica talebinde bulduklarında Avrupalılar tarafından sığınmacı olarak nitelendirilmektedir.

Ulus-devletlerin yasalarıyla çatışan düzensiz göç, bu niteliğiyle çoğu durumda “yasadışı göç” olarak da adlandırılmaktadır. Göçmenlerin, herhangi birisinin varlığında yasadışı olarak tanımlanmasına yol açan üç neden bulunmaktadır: birincisi ülkeye giriş veya çıkışta kullandıkları yöntem bir başka deyişle sınırın “yasadışı” olarak geçilmesi, ikincisi buldukları ülkenin vize veya ikamet izni ile ilgili kanunlara uymama, üçüncüsü buldukları ülkenin çalışma şartlarını belirleyen kanunlara uymama (Erder ve Kaşka, 2003:17). Öte yandan günümüzde göç ve suç kavramlarının beraber anılmasının en başta gelen sebebi şüphesiz yasaların ihlal edilmesi, göçmenlerin çeşitli yönlerden istismar edilmesi ya da sömürülmesinde birincil rol oynayan insan kaçakçıları (*human smugglers*) ve insan tacirleridir (*human traffickers*). Bu noktada insan kaçakçılığı ve insan ticareti kavramları arasındaki farkı belirtmekte fayda var: İnsanların kanun dışı yollarla bir yerden başka bir yere ulaştırılmaları insan kaçakçılığı olarak tanımlanırken, insan ticareti insanların fiziksel ve/veya psikolojik olarak sömürülmesini, kandırılmasını, baskıyı ve şiddeti içeriyor (Koser, 2001:59). Uluslararası Göç Örgütü’ne (UGÖ, *International Organization for Migration, IOM*) göre yanlış vaat veya bilginin yanında eksik bilginin bilerek ve isteyerek suiistimali de göçmenlerin kandırılmış sayılması için yeterli bir neden (UGÖ, 1999:4). Salt’a göre (2000:34) de insan kaçakçılığında temel amaç (*human smuggling*) sınırın yasadışı yollardan geçişini sağlamak iken, insan ticaretindeki (*human trafficking*) temel amaç işgücünün farklı şekillerde sömürülmesidir.

“BM Kara, Deniz ve Hava Yolu ile İnsan Kaçakçılığının Önlemesine Dair Protokolde” ise insan kaçakçılığı: “Bir kişinin vatandaşı ya da daimi ikamet izni olmadığı bir ülkeye direk veya dolaylı yollarla herhangi bir maddi çıkar elde etmek gayesiyle yasadışı yollardan sokulması” olarak tanımlanıyor (BM, 2004). Diğer yandan “BM İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadınların ve Çocukların Ticaretinin Önlenmesi, Durdurulması ve Cezalandırılmasına Yönelik Protokol”e göre insan ticareti:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanıma tehdidi veya zorlamanın diğer biçimleri, kaçırma, hile aldatma, gücü veya hassas bir durumu kötüye kullanma veya başkası üzerinde kontrolü olan kişilerin rızasını kazanmak için kendisine veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla, kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, nakli, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar, asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi köleliği veya kölelik benzeri uygulamaları, kulluğu veya organ naklini içerir (Madde 3-a, BM 2004).

İnsan kaçakçıları veya tacirleri ele alındığında karşımıza üç farklı profil çıkmaktadır: Birincisi nehir geçişi, araçla bir noktadan diğerine nakil gibi göçmenlerin yolculuğunun sadece bir bölümünde, ortamdaki fırsatları değerlendirerek görev alan “amatör kaçakçılar”; ikincisi bir ülkeden bir başka ülkeye nakil konusunda uygun yolları iyi bilen amatör kaçakçılardan daha tecrübeli olan “küçük organize suç grupları”; üçüncüsü, göçmenlerin ihtiyaç duyduğu her türlü belgeyi temin etme kabiliyeti olan, transit ülkelerde ikamet vb. ihtiyaçları giderecek bağlantılara sahip, yolculuk güzergahında bulunan görevlileri sayesinde değişen durumlardan çabuk haberdar olan ve bunlara ayak uydurabilen ve uyuşturucu ticareti gibi uluslararası suç örgütlerince önceden denenmiş güzergahları kullanan “uluslararası kaçakçılık örgütleri” (Schloendhart 2002:27-28). Schloendhart insan kaçakçılığına veya ticaretine katılan aktörleri de şu şekilde tanımlıyor:

Finansör (Organizatör, Arranger/Financiers): Kaçakçılık organizasyonunun maddi kaynağını sağlar ve organizasyon piramidinin yapısı nedeniyle alt seviyedeki kaçakçılar ve göçmenler tarafından tanınmaz ve ulaşılması güçtür.

Aracı (Recruiter): Potansiyel göçmenlerle ilk bağlantıyı kurar. Göçmenlerden parayı toplayarak finansör ile göçmen arasındaki aracılık görevini yapar, genellikle göçmenin içinde bulunduğu toplumla aynı kültürden ve toplum içinde saygı gören birisidir.

Ulaşım görevlisi (Transporter): Kara, deniz veya hava yolunu kullanarak göçmenin kendi ülkesinden dışarı çıkmasını sağlar. Örgütle aracılar vasıtasıyla irtibat kurar ve çoğunlukla örgütün yapısı hakkında bilgisi yoktur.

Rüşvet verilmiş kamu görevlileri (Corrupt public officials (briable)/protectors): Elde edeceği maddi menfaat karşılığı makam ve yetkilerini kötüye kullanarak ve kanunları suiistimal ederek kaçakçılara gerekli belgeleri sağlayan ve/veya yasadışı giriş çıkışlara göz yuman kamu görevlileri ya da görevlisi.

Bilgi toplama sorumlusu (Informer): Sınır güvenliği, göç, transit geçiş, iltica prosedürü ve düzenlemeleri ve kanunlar hakkında bilgi toplayarak organizasyonunun bunları nasıl istismar edebileceğini ortaya koyar.

Kılavuz (Guides and crew members): Göçmenlerin bir noktadan diğerine veya bir ülkeden bir başka ülkeye geçişini sağlar ya da yolculuk esnasında göçmenlere eşlik eder.

İç düzen sorumlusu (Enforcers): Çoğunlukla göçmenlerden oluşur. Güç kullanma dahil çeşitli yöntemlerle göçmenler arasında düzeni sağlar. Haberleşme, yiyecek ve su dağıtımı ve paraların toplanması görevini yerine getirir.

Tahsildar (Debt-collector): Transit ve hedef ülkede kaçakçılık ücretini tahsil etmekten sorumludur. Sıklıkla fazla para almak için göçmenlere karşı şiddet, tehdit ve baskı uygularlar.

Para aklama sorumlusu (Money-launderers): Kaçakçılık yoluyla kazanılan parayı çeşitli şekillerde aklamaktan ve paranın kaynağını gizlemekten sorumludur.

Sosyal destek sorumlusu (Supporting personnel and specialist): Göçmenlerin özellikle transit ülkelerde başta ikamet olmak üzere çeşitli ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir (Schloendhart 2002:34-36).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Yukarıda sayılan aktörlerin birkaç ya da tamamının dahil olduğu organizasyonlarla gerçekleştirilen göçün, özellikle sınır geçiş aşamasının, arttırılacak güvenlik tedbirleri ile önlenebileceği yönünde genel bir kanı bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin göçmenlerle ilgilenen federal örgütü olan INS¹'e (*Immigratin and Naturalization Service*,), bütçeden 1993 yılında 1.5 milyar ABD doları ayrılırken bu sayı 1999 yılında 4 milyar ABD dolarına çıkartılmış, aynı zamanda “caydırarak önleme” stratejisi çerçevesinde sınırların güçlendirilmesi için 1994-1998 yılları arasında 3.3 milyar ABD doları harcanmıştır. Temelini göçmenleri sınır geçişi esnasında yakalamaktansa, sınır güvenliğini arttırarak sınırın geçilemeyeceği imajını yaratmak, bir başka deyişle göç etmeyi düşünenlerin evlerinden ayrılmalarına engel olmak fikrinin yattığı “caydırarak önleme” projesinin başlangıç tarihi olan 1994 yılı ile 2000 yılı sonu arasında yakalanan göçmen sayısı California ve Texas bölgesinde azalırken, Arizona bölgesinde arttı ve toplamda % 68 oranında artışa ulaştı (Cornelius, 2001:665). Söz konusu projenin uygulamaya başlanmasıyla beraber sınır geçmek isteyenler daha profesyonel kaçakçılara ihtiyaç duymaya başladı ve buna paralel olarak insan kaçakçılarının ödenen ücretlerde de artış yaşandı (Andreas, 2001:116-117; Cornelius, 2001:668). Bazı bölgelerde ücret 250 ABD dolarından 900 ABD dolarına çıkarken, örneğin, Arizona bölgesinden Phoenix'e geçiş ücreti 1999'da 150 ABD doları iken 2000 yazında 800-1300 ABD doları arasında olmuştur (Cornelius, 2001:668). Aynı şekilde San Diego'da kaçakçılara ödenen ücret projeden evvel ortalama 143 ABD doları iken 1996'da 700 ABD dolarına çıkmıştır (Cornelius, 2001:668). Buna göre alınan önlemler göçü caydırmaktan ziyade hem sınır geçişlerinin maliyetini, dolayısıyla insan kaçakçıları/tacirlerinin kazançlarını arttırmaya, hem de giriş noktalarının yönünü değiştirmeye yaradı (*shift, rechanneling effect*) (Andreas 2001:115; Cornelius, 2001:667). Hayter bunu baraj örneği ile açıklıyor: “kontroller baraj gibidir; bir yerde oluşan delik kapatıldığında hemen başka bir yerde bir başkası ortaya çıkar” (Hayter, 2000:152).

Sınır güvenlik önlemlerinin arttırılmasının insani boyuttaki en büyük sonucu ise sınır geçişleri esnasında meydana gelen ölümlerin artmasıdır. 1994-2001 yılları arasında toplam 1.700 Meksikalının başta dağlarda donarak, çölde güneş çarpması ve susuzluk nedeniyle ve nehir veya su kanalı geçişlerinde boğularak olmak üzere, sınırı geçmeye çalışırken öldüğü belirtiliyor (Cornelius, 2001:670). Ölümlerin büyük bir kısmının göçmenlerin, Amerikalılar tarafından tabii engel olarak değerlendirilen dağlar, çöl, nehir ve kanallara yönelmesi sebebiyle meydana geldiği anlaşılıyor. Türkiye'de de hava ve coğrafi koşullardan dolayı göçmen ölümlerine rastlansa da bunun toplam sayısı konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak ölümlerin büyük bir kısmının İran sınırında soğuktan donarak ve Ege Denizini veya Meriç nehrini geçmeye çalışırken de boğularak gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Göçün Sosyal, Ekonomik Ve Politik Etkileri

Rasyonel bir davranış biçimi olan göç, üzerinde düşünülmüş, artıları eksileri çıkarılmış ve bu sürecin sonucunda karar verilmiş bir olgudur. Karar verme sürecine kimlerin katıldığı göçün türüne ve göçmenin ait olduğu toplumsal yapıya göre değişmekle birlikte, İçduygu ve Sirkeci'nin belirttiği gibi, diyebiliriz ki:

Kuşkusuz, toplumların tarihsel gelişiminden çıkartacağımız en temel bulgulardan birisi de, göçün toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır; bu anlamda göç; bir sonuçtur. Bu arada göçün kendisinin de toplumsal ve ekonomik dönüşümlere katkıda bulunan bir etken olduğu unutulmamalıdır; bu çerçevede göç bir nedendir (İçduyguve Sirkeci, 1999:250).

¹ 11 Eylül'ün ardından INS, Amerikan Merkezi Haber Alma Örgütü'nün (CIA) ardından ülkeye yasa dışı girişleri engelleyemediği için en çok eleştirilen bir kurum olmuştur (Erin, 2002:1).

gönderilen yurtdışı işçi gelirlerinin ise 950 milyon ABD doları olduğu tahmin edilmektedir (Dünya Bankası, 2011).

Şüphesiz ülkeye giren bu paranın miktarı kadar nasıl kullanıldığı da önemlidir. Bu tür döviz girdisinin yatırma dönüştürülmesi yolundaki ilk çaba 1965 yılında Köy İşleri Bakanlığı'nın "toplum kalkınması çalışmaları" kapsamında kurulan ve yurtdışına gidecek işlerin kooperatife üye olması durumunda öncelik tanınması esasına dayalı olan "Köy Kalkınma Kooperatifleri" oldu. 1965 yılında sayısı bir düzine kadar olan bu kooperatifler soğuk hava tesisi, tarım aletleri satın alma ve kullanma tesisi, sulama tesisi, tüketiciler birliği, çiftlikler ve süt mamülleri gibi alanlarda faaliyet gösterdiler. Sayıları zamanla, 1971'de 2.263'e, 1973'de 4.514'e ve 1974 yılında ise 5.376'ya çıkan ve üye sayısı 960.000'i bulan ve bir çoğu sadece kağıt üzerinde kalan bu kooperatifler, herhangi bir proje hazırlayamamış ve somut bir yatırıma dönüşmemiştir (Van Renselaar ve Van Velzen, 1975:117).

Köy İşleri Bakanlığı'nın "Köy Kalkınma Kooperatifleri" aracılığıyla işçi gelirlerini yatırıma dönüştürerek toplum kalkınmasını desteklemeye çalıştığı dönemde, yurtdışındaki işçiler de tasarruflarını değerlendirmek ve ileride Türkiye'ye döndüklerinde kendilerine iş ve gelir sağlayacak alanlara yatırım yapma arayışındaydılar. Bu arayış çerçevesinde yurtdışındaki çoğunlukla aynı bölgedeki işçiler, sayıları yaklaşık olarak 120'yi bulan "Türk İşçi Şirketleri"ni kurdular. Bir çoğu kağıt üzerinde kurulan bu şirketlerin faaliyet alanları ile ilgili ortada hiçbir somut ya da kağıt üstünde bir hazırlık olmamasına rağmen bir çok Türk işçi bu şirketlerin hisselerini alarak buralara üye olmaya başladı (Van Renselaar ve Van Velzen, 1975:121). Yine de bir kaynağa göre "Türk İşçi Şirketleri" 1982 yılı itibariyle 104.773 katılımcının toplam 1.8 milyar ABD doları hacmindeki yatırımıyla 20.753 kişiye iş yaratılmasını sağladı (Abadan, 1995:282).

Yukarıda dışa göçün, gönderen ülkede nüfusu azaltan bir etki yarattığı ifade edilmişti. Bu açıdan bakıldığında bu tür bir etki, ilk bakışta, kaynak ülke tarafından pozitif bir durum olarak değerlendirilebilir. Ancak göç eden kişilerin niteliği incelendiğinde bunun aslında en ileri boyutta bir "beyin göçü", genel anlamda ise "kalifiye ve/veya eğitilmiş insan göçü" niteliği taşıdığı görülmektedir. DPT'nin 1971 yılında açıkladığına göre Almanya'ya giden Türk işçilerinin % 47'si ayrılmadan evvel kalifiye olarak çalışan işçilerden oluşmaktaydı (Abadan, 1995:283). Ancak, burada belirtilen "kalifiye" sıfatının gerek Almanya'nın sanayi yapısına bağlı olarak farklılık gösteren işgücü ihtiyacı, gerekse göçmenlerin çoğunlukla gittikleri ülkede kimsenin yapmak istemediği işlerde iş bulabilmesi gibi nedenlerle Türkiye'ye özgü olduğunu belirtmek gerekiyor. Bu durumun yanı sıra iş ve işyerinin durumu hakkında önceden bilgi sahibi olunamaması, Türkiye'de öğretmenlik, muhasebecilik gibi mesleklere sahip olanların Almanya'da madencilik, çöpçülük, ağır sanayi ve inşaat gibi alanlarda istihdam edilmelerine yol açmıştır (İŞKUR, 2011:10).

Bu tarz örnekler şüphesiz Türkiye ile sınırlı değildir. Mihir Desai ve iki meslektaşı ABD'deki Hintli göçmenlerin büyük bölümünü "H-1B" türü vizeye sahip olan üniversite mezunlarının oluşturduğunu ve sadece bu göçmenlerin Hindistan maliyesine vergi kayıplarının bireysel vergilerin toplamının % 12'sine eşit olduğunu ileri sürüyorlar (Desai, Kapur ve Mchale, 2004:13). Bu örneğe, Kıta Afrika'sının 1960-1987 yılları arasında kalifiye nüfusunun %30'unu göç sonucu kaybettiğini ve Jamaika'nın ülkesinde bir tane doktor tutabilmek için beş tane yetiştirmesi gerektiği örneklerini ekleyebiliriz (Stalker, 1994 aktaran Faini, 2002:6; Faini, 2002:6). Bu noktada sağlık çalışanlarının göçünün, göçün etkileri açısından incelenmesi gereken önemli konu başlıklarından birisi olduğunu söylemek gerekiyor. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre son 30 yılda birçok Avrupa ülkesindeki göçmen sağlık çalışanı (doktor, hemşire) sayısı % 5 oranında arttı (Dünya Sağlık Örgütü, 2010). Öyle ki OECD ülkelerindeki sağlık çalışanlarının % 20'sini (OECD ülkelerinde göçmen sağlık çalışanlarının yaklaşık 110.000'ini Filipinli hemşireler ve 56.000'ini de Hintli doktorlar oluşturmakta), Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi Körfez ülkelerinin sağlık

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

çalışanlarının ise % 50'sini göçmen sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlık çalışanlarının artan oranlardaki dışa göçünün kaynak ülkedeki sağlık sistemini zayıflattığını belirtiyor (Dünya Sağlık Örgütü, 2010).

Faini'ye göre (2002) sağlık çalışanı ya da kalifiye işgücüne sahip çalışanların göç etmeleri, sadece ülkelerinin bu kişilerden yoksun kalması anlamına gelmiyor. Faini, göç eden bireylerin eğitim seviyesi ve ustalıkları arttıkça anavatanla olan bağlarının da azaldığını, aile birleşmelerinin arttığını ve göç ettikleri ülkede kabul görebilmek için eğitimlerine orada devam ettiklerini, sonuç olarak, tüm bu sebeplerden dolayı “işçi dövizi girdilerinde (*economic remittances*)” kalifiye olmayan göçmenlere nispeten azalma olduğunu ileri sürmektedir. Bir başka deyişle giden göçmenlerin eğitim ve ustalık düzeyi arttıkça anavatanlarına sağladıkları döviz girdisi, ters orantılı olarak azalmaktadır.

Birleşmiş Milletler'in 2010 yılı verilerine göre göçmenlerin yaklaşık % 37'sini 20-39 yaşları arasındaki genç nüfus oluşturmaktadır (BM, 2011b). İster kalıcı ister kısa süreli olsun zaten hızlı nüfus artışına sahip olan bu ülkelerde dışa göçün nüfusun azalmasını birincil olarak etkilemesinin yanında, söz konusu genç nüfusun üremeye katkısının ortadan kalkması ile potansiyel nüfus artışına engel olmaları da ikincil etki olarak değerlendirilebilir.

Göç Edilen Ülkedeki Etkileri

Şüphesiz, gelişmiş ülkelerdeki iş gücü açıkları, uluslararası göçün en büyük nedenlerinden birisini oluşturmaktadır. Bu iş gücü açıklarının, yetiştirilmesine emek ve para harcanmadan elde edilen, üstelik nispeten ucuz işçilerle karşılanması, ekonomik açıdan gelişmiş ülkelere büyük bir avantaj sağlamaktadır. Gelişmiş ülkelerin bu alışkanlıklarının yeni olmadığı kölelik ve sonrasında sözleşmeli işçiliğe kadar dayandığını söylemek mümkündür. Aslında son 30 yıldır Avrupa'nın uyguladığı göç politikası iş gücü talebinden kaynaklanan göç sonucu oluşmuş iş gücü pazarının düzenlenmesinden yani iş gücü politikasından başka bir şey değildir (Schmid, 1992:41). İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde işgücü arzını oluşturan bu göçmenlere Batı'nın talebi olmasa ekonomik anlamdaki bu göç hareketinin bu denli yoğun olması imkansız olurdu. Nitekim Hayter'in (2000:156) de belirttiği gibi ekonomik göç büyük anlamda Batı'nın işgücü ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Kapitalizm, ekonominin iyi gittiği dönemlerde işgücü açığını göçmenlerle kapatırken, ekonomik buhran dönemlerinde söz konusu göçmenler işten ilk çıkarılan grupları oluşturmuşlar ve bu yönleriyle “çok defa ekonomik bunalımlara karşı bir “Güvenlik Subabı (*Konjunktur Puffer*)” olarak kullanılmışlardır (Abadan-Unat, 2002:21). Abadan-Unat'a göre (2002:21) dış göç:

Türkiye'de olduğu kadar başka göçmen veren ülkelerde de göçmen kabul eden güçlü devlete ve onun merkezinde yer alan finans kapitaline önemli yararlar sağlamıştır. Gelişmiş ülkeler sınai verimlerini arttırabilmiş, kendi işçilerine yukarı doğru devingenlik sağlamışlardır. Başka bir deyişle dış göç, bağıksız (asimetrik) bir etkileşime dayandığı için merkez ve çevre devletler arasındaki uçurumu genişleten bir süreç olmuş, ortaya zamanla kıdem alan bir “global proletarya” çıkmıştır.

Batılı ülkeler 1980'li yıllarla beraber işgücü açıklarının kapandığını söyleyerek göç hareketlerine büyük kısıtlamalar getirmişler ve neredeyse imkansızlaştırmışlardır. Hayter'e göre (2000:156),

Kapitalizm yıllardan beridir işgücü açığı sorunuyla mücadele etti. Amerika gibi göç ülkesi olarak bilinen ülkeler ve Avrupa ülkeleri bu iş gücü açıklarını göç yoluyla giderdiler. Bir yandan ekonomileri büyürken diğer yandan işgücü açıklarını, ilk önce Avrupa'nın en yoksul bölgelerinden ve sonra da üçüncü dünya ülkelerinden karşıladılar. Günümüzde Avrupa ülkelerindeki büyümenin yavaşlaması ve işsizliğin azalması ile beraber göç hareketi de azaldı. Ancak bu ülkeler hala yerli halkın yapmak istemediği işler için yabancı işgücüne ihtiyaç

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

duymaktadırlar: Bu göçmenlerin ayrılmaları halinde batılı ülkelerin çok güç durumda kalacakları açıktır.

Her ne kadar ekonomik açıdan gelişmiş ülkeler göçe karşı sıkı tedbirler alsalar da nüfus ve işgücü projeksiyonları tamamen farklı şeyler söylüyor. Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü (BMNB)'nin 2000 yılı Mart ayında yayınladığı rapora göre Avrupa ve Japonya'nın nüfusları gelecek elli yılda azalacak (BMNB, 2000:6). Bu rapora göre örneğin İtalya'nın 2000 yılında 57 milyon olan nüfusu %28 azalarak 2050 yılında 41 milyona, İspanya'nın 2000 yılında 39 milyon olan nüfusu 2050 yılında %24 azalarak 30 milyona, Almanya'nın ki ise % 11 azalarak 82 milyondan 73 milyona düşecek (BMNB, 2000:6). Çalışan nüfusun (15-64 yaş arası), 65 yaş üstü çalışmayan nüfusa oranı da bu bağlamda artacak. Bugün çalışan nüfusun 65 yaş üstü çalışmayan nüfusa oranının 4.31 olduğu Avrupa Birliği'nde bu oranın 2050 yılında 2.42'ye düşeceği tahmin ediliyor (BMNB, 2000:24). Aynı raporda, çalışan nüfus sayısını (15-64 yaş arası) bugünkü haliyle koruyabilmek için İtalya'nın yılda 357.000, Almanya'nın 458.000, Fransa 99.000, İngiltere 114.000 ve veriler Avrupa Birliği ölçeğinde toplandığında ise, AB'nin yılda 1.447.000 göçmene ihtiyaç duyacağı belirtiliyor (BMNB, 2000:24). Bir başka kaynağa göre ise günümüzde yılda bir milyon göçmen alan Avrupa Birliği bugünkü demografik yapısını korumak için, doğum ve ölüm oranlarının değişmeyeceği farz edildiğinde, 2007 yılında dört buçuk milyon, 2024 yılında ise yedi milyon göçmene ihtiyaç duyacak (Keely, 2000:56). Bir başka deyişle gelişmiş ülkeler, bir yandan vatandaşlarının bazı işleri artık yapmak istememesi, diğer yandan da nüfuslarındaki azalma ve yaşlıların nüfustaki oranının artması sebebiyle sosyal güvenlik sistemlerinin çökme tehlikesine karşı genç insan gücüne ihtiyaç duymaktadırlar.

Göç edilen ülkelerin niteliği nedeniyle göçün bu ülkelere olan etkisi görece daha fazla araştırma konusu olmuştur. Bu doğrultuda özellikle Amerika Birleşik Devletlerine göç edenlerin varlıklarının sosyal, ekonomik ve politik etkilerini incelemek ve açıklayabilmek için bir takım teoriler geliştirilmiştir. Çalışmalarıyla Chicago Sosyoloji Okulu'na yön veren Robert E. Park "asimilasyon" teorisi ile göçmenlerin zamanla gittikleri ülkenin dilini, davranış biçimlerini, tavırlarını, geleneklerini ve dış görünüşlerini benimseyeceklerini ileri sürdü (Park, 1914:607). Park'a göre sessizce ve farkında olmadan devam eden asimilasyon süreci sayesinde oluşan homojenlik, bireyin sahip olduğu kültürden edindiği sosyal tabulardan kurtulmasını ve böylece farklı gruplara katılmasının önünü açarak sosyal hareketliliğini sağlamaktadır (Park, 1914:608,611). Asimilasyon teorisi 1960'lara kadar ana paradigma olarak kaldıysa da o yıllarda artarak gelişen etnik ve ırkçı ayrımcılıkları göz önünde bulundurmaması nedeniyle geçerliliğini yitirdi (Heisler, 2000:77). İçeriği ve bakış açısı değişse de göç üzerine araştırmalar, yeni tanımlamalar ve teoriler geliştirilmeye devam etti. Bunlardan bir tanesi Alejandro Portes'in varolan farklı kültürler içinde asimilasyonu öngören "çoklu asimilasyon (*segmented assimilation*)" teorisiydi. Portes "yeni ikinci kuşak" (*the new second generation*) olarak tanımladığı göçmen çocukları konu alan araştırmasına dayanarak, adaptasyonun birkaç farklı şekilde gerçekleştiğini ileri sürmektedir: Birincisi beyaz orta sınıfa paralel uyum; ikincisi aşağı yönde sosyal hareketliliğe (gerileme) ve yoksulluğa neden olan kentli alt sınıfa uyum; üçüncü ise göçmenin kültürel değerlerini bilinçli olarak koruyarak ekonomik yönden uyumu (Portes, 1993:82).

Farklı göçmen gruplar üzerine araştırmalarına devam eden Portes, meslektaşı Wilson ile beraber Miami'deki Kübalı göçmenlerin çalışma ekonomisinin çevresel bir aktörü mü yoksa daha farklı bir yapı içinde mi bulduklarını anlamak amacıyla yaptığı araştırma sonucunda Kübalı göçmen yerleşimlerinin esas/birincil çalışma hayatının çevresel bir aktörü olmaktan ziyade diğer göçmen gruplara göre daha az asimile olmuş ve ekonomik alanda nispeten daha başarılı bir model oluşturduklarını ileri sürmektedir (Portes ve Wilson, 1980:314). İkiliye göre bu başarının arkasında göçmenlerin dil öğrenme gibi bir zorunluluk yaşamamaları, işe alım ve iş sözleşmelerinde aynı etnik gruptan gelen göçmenlerin öncelikli olması esasına dayanan etnik dayanışma ve güvenilirlik

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

yatmaktadır (Portes ve Wilson, 1980:315). Kübalı göçmenlere ilişkin bu verilerin diğer göçmen gruplar için de geçerli olabileceği hipotezini ileri süren Portes ve Wilson, araştırmalarının en önemli yanının göçmen yerleşimlerinin farklılığını ilk defa ampirik verilerle ispatlamış olmalarıdır (Portes ve Wilson, 1980:314).

Göçmenlerin çalışma hayatına girişindeki etnik dayanışmanın bir başka örneği de etniğe dayalı iş modelidir (*ethnic niche model*). Bu model, beyazlara göre daha düşük ücretli ve statü açısından düşük işlerde çalışmakta olan göçmenler ve Afrika kökenli Amerikalıların etnik dayanışma yoluyla iş piyasasında yukarı yönde hareket sağladıklarını öne sürmektedir (Waldinger, 1999:6). Temelini belirli bir iş sektörüne giren göçmenlerin o iş piyasasına başkalarının girişini engellerken kendi grup üyelerinin girişini kolaylaştırmaları yatan etniğe dayalı iş modeli, Waldinger'a göre iki safhada gerçekleşmektedir: Birinci safhada göçmenler beceri ve dil bilgilerine göre işe yerleştirilmekte ikinci safhada ise yeni gelenler ya da aynı etnik gruptaki diğer göçmenler o iş sektörüne alınmaya başlamaktadır (Waldinger, 1999:21).

Yukarıda sayılan tüm model ve teorilere göre göçmenlerin gittikleri yerde iki temel ihtiyaçları olduğunu ve davranışlarına yön veren güdülerin bunların giderilmesine yöneldiğini söylemek yanlış olmaz: birincisi bir iş sahibi olmak, ikincisi kültürel yönden kabul görme. Sonuç olarak diyebiliriz ki göçmenler buldukları ülkede daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek adına sürekli bir arayış içerisindeyler. Bu, bazen o topluma tamamen uyum sağlama şeklinde gerçekleşirken, bazen de kendi etnik grubuna daha sıkı bağlanmak şeklinde gerçekleşmektedir.

Göçün Diğer Etkileri

Ulus devletlerin kontrol ve egemenliğinin azalması, sermayenin hızlı dolaşımı, gelişen teknoloji ile birlikte hızlı iletişim ve ulaşım imkanlarının ortaya çıkması veya Apadurai'nin (1997:33) ortaya attığı gibi küresel kültürel akımın beş boyutu olan beşeri (*ethnoscape*), medya (*mediascape*), teknoloji (*technoscape*), finans (*financescape*) ve fikir (*ideoscape*) akışkanlarının (*scapes*) birbiriyle olan ilişkileri ile anılan küreselleşme göçmenlerin anavatanlarıyla ilişkilerini etkiledi. Göç ettikleri ülkede asimile olacakları ve anavatanla bağlarını yavaş yavaş koparacakları düşünülen göçmenler, küreselleşmenin imkanlarından da faydalanarak anavatanlarıyla daha sıkı ilişkiler kurmaya ve anavatanlarında olup bitenlerle daha çok ilgilenmeye başladılar. Portes ve Haller'e göre (2003:1229), göçmenlerin bu ilgisi ve anavatanında politik alanda rol arayışları göçmenlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe artmaktadır. Kaynak ülke ve göç edilen ülke arasında devam eden aktivitelerle beraber uluslararası alanda ortaya çıkan bu etkileşim sonucunda "ulusötecilik" ya da "ötede ulusçuluk"² (*transnationalism*) kavramı ortaya çıktı.

Ulusöteciliği göçün diğer etkilerinden ayıran en önemli özellik, şüphesiz, aynı anda hem kaynak hem de hedef ülkeyi etkilemesi, bir başka deyişle bu etkileşimden doğan ortamda hayat bulabilmesidir. Aynı ulusötecilik gibi göçmenlerin anavatanlarıyla olan ilişkilerinin ve algılama şekillerinin ürünü olan diaspora kavramı, kürselleşmeden önce de var olmasına rağmen kürselleşme ile klasik ve modern olmak üzere iki ayrı bölümde ele alınmaya başlandı. Günümüzde ülkelerinin dışında yaşayan Rum, Ermeni, Filistin ve Yahudiler klasik diasporalar olarak tanımlanırken modern diasporalar ekonomik göç, mültecilik, misafir işçilik, sürgün edilmiş toplumlar, etniklik gibi kavramları içine alabilmektedir (Kaya, 2001:73).

Klasik diasporaların en temel özelliğinin, "toplumsal bir kategori olarak algılanmaları ve birlikte yaşadıkları toplum ile aralarında belirgin toplumsal ve kültürel sınırların olması" olduğunu ifade eden Kaya'ya göre bu iki tür diaspora arasındaki en önemli fark "kutsal anavatana" dönmek

² *Transnationalism* Türkçeye "ulusötecilik" olarak çevrilmesine karşın "ötede ulusçuluk"un kavramın özünde yatan manayı daha iyi ifade ettiğini değerlendiriyorum.

arzusunda (mitinde) yatmaktadır (Kaya, 2001:73; Kaya, 2011:25). Bununla birlikte, günümüz siyasi yaşamını da incelediğimizde, kutsal anavatan dönüş mitinin etkisinin yanında kendi varlıklarına karşı tehdit olarak gördükleri, anavatanlarından ayrılmalarına neden olan “ötekine” karşı ancak birlik olurlarsa ayakta kalabileceklerine inanmaları ve bunun toplumsal hafızada paylaşılmasını da buna ekleyebiliriz. Diasporaların buradan kaynaklanan gücü ise anavatanlarındaki ve uluslararası alanda anavatanlarıyla ve kendi kimlikleriyle ilgili politikalara yön verme çabalarında ortaya çıkıyor.

Diasporaları “sürgün edilmiş azınlık toplumları” olarak tanımlayan Safran (1991:83-84 aktaran Kaya, 2001:74) bir topluluğun diaspora sayılabilmesi için altı kriteri taşıması gerektiğini öne sürmüştür. Bunlar:

1. Anavatanlarından en az iki farklı çevre bölgelere dağıtılmaları,
2. Anavatanlarıyla ilgili hatıra, hasret ve mitlerini muhafaza etmeleri,
3. Gittikleri ülkede tam olarak kabul görmediklerine inanmaları,
4. Anavatanlarına zamanı geldiğinde bir gün nasıl olsa geri döneceklerine inanmaları,
5. Anavatanlarının ayakta kalması ve refahını arttırması için çaba sarf etmeleri,
6. Grup ruhunun ve grup içi dayanışmanın anavatanla sürekli olarak devam eden ilişkilerle tanımlanmasıdır.

Kaya (2011:28), Safran’ın altı maddelik diaspora kriterinin Çerkes, Ermeni ve Yahudi diasporaları gibi eski diasporaları açıklamada yeterli olabileceğini ancak günümüzdeki Amerika’daki Afrikalı, Britanya’daki Güney Asyalı ya da Almanya’daki Türkler gibi “diasporik topluluklara ilişkin yapılacak tanımlamalar ile örtüşmediğini ifade etmektedir”. Kaya (2011:28), buradan hareketle, benzer bir soruna dikkat çeken Cliford’un (1994:306) bazı grupların Safran’ın sıraladığı “ideal” diaspora kriterlerinden iki, üç veya dördüne sahip olmalarına göre az veya çok diasporik olarak tanımlanabileceği önerisinin makul olduğunu belirtmektedir.

Transit Ülkedeki Etkileri

1980’lerin başından itibaren ortaya çıkan düzenlenmemiş göç, göç veren ve göç edilen ülkede çeşitli etkiler yaratmakla kalmayıp aynı zamanda, nihai ülkedeki kadar olmasa da, transit ülkede de çeşitli izler bırakmaya başladı. Transit göçün, nihai ülkeye varmayı amaçlayan göçmenlerin, transit ülkede para biriktirinceye ya da sınırı geçmek için gerekli şartlar (para temini/transferi, belgelerin hazırlanması, sınırın yasadışı geçişi için hava, iklim ve güvenlik şartlarının düzelmesi vb.) oluşuncaya kadar beklemesi, bir başka deyişle “geçici bir süre için” o ülkede bulunmaları, etkileşimin hem süre bakımından kısa, hem de kapsadığı sosyal çevre bakımından dar olmasına yol açmaktadır. Transit göçün etkilerinin ortaya çıkarılmasındaki en büyük güçlük de, transit göçün bu özelliğinden kaynaklanmaktadır. Transit göçmenlerin Türkiye’ye etkilerini değerlendiren Emniyet Genel Müdürlüğü ise terör örgütlerinin bundan fayda sağladığı, kaçak çalışma sonucu vergi kaybı olduğu, ülke dışına döviz çıkışına yol açtığı, iş bulamayan göçmenlerin çeşitli suçlara karıştığı ve yakalanan göçmenlere yapılan masraflar nedeniyle ülke hazinesinin zarar gördüğü gibi hususlara değinmektedir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2001:21-35). Ancak “güvenlik” odaklı bu yaklaşım, bilimsel araştırmalarla desteklenmeye muhtaçtır.

Transit göçü ve onun etkilerini Türkiye örneğinde anlamak için en başta anlaşılması gereken husus, konunun hangi seviyede kimler tarafından algılandığı, kimlerle etkileşim halinde olduğu dolayısıyla transit göçün kimler üzerinde bir etki yarattığıdır. Türkiye’de transit göçmenlerle etkileşim halinde bulunan üç kesim olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

insanların kendi ülkeleri içinde yerinden edilmelerini (*IDP, Internally Displaced Person*) önlemek insan odaklı politikalarla mümkün olabilir.

Göçmenlerin buldukları ülkede çeşitli şekillerde sömürülmesinin yasal tedbirlerle önüne geçilmesi ve kendi kültürlerini koruyabilme imkanları da tanınarak o ülkeye uyum sağlamalarını kolaylaştıracak adımların atılması da oldukça önemli. Gerek göçte, gerekse afet vb. olaylarda toplumun diğer kesimlerinden çok daha fazla etkilenmenin yanı sıra cinsel ve işgücü yönünden sömürülen kadın ve özellikle de çocukların ayrı bir kategoride değerlendirilmeleri ve bu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla özellikle kadın ve çocuklara yönelik özel destekleyici/koruyucu tedbirler geliştirilmesi gerekiyor.

Her şeyden evvel unutulmamalıdır ki göç sosyal bir olaydır. Günümüzde devletlerin en büyük yanlışı göçün çoğu ülke tarafından “güvenlik” odaklı olarak ele alınmasından kaynaklanıyor. Hollifield’in (2000:137-138) belirttiği gibi uluslararası göç ile ilgili politikalar “kontrol”, “uluslararası ilişkiler (egemenlik, ulusal güvenlik ve dış politika ile uluslararası göç arasındaki ilişki)” ve “göçmenlerin uyumundan (göçün vatandaşlık, politik gelişmeler üzerine etkisi)” oluşan üç boyutta irdelenmesi gerekiyor. Bir başka deyişle, uluslararası göç konusu ele alınırken bu boyutlardan sadece birine yönelik politika geliştirilmesi çözüm için yeterli olmayacaktır. Çok yönlü ilişkiler ve etkileşimleri içeren göç süreci ile beraber ortaya çıkan sorunların, yine çok yönlü politikalar ve yaklaşımlarla ele alınması çok daha yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- ABADAN-UNAT, Nermin (1995). “Turkish Migration To Europe” *The Cambridge Survey of World Migration*, R Cohen (ed.), Cambridge: Cambridge University Press.
- ABADAN-UNAT, Nermin (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ANDREAS, Peter. 2001. “The Transformation of Migrant Smuggling across the U.S.-Mexican Border” *Global Human Smuggling*, London: The John Hopkins University Press.
- APADURAI, Arjun (1997). “Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy”, *Modernity at Large*, Minnesota: Minnesota University Press.
- BARON, Harold M. (1971). “The Demand for Black Labor: Historical Notes on the Political Economy of Racism”, *Radical America*, Vol. 5, No. 2, March-April.
- BM (UN) (2000). “Protocol To Prevent, Suppress And Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime”.
- www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_%20traff_eng.pdf >15.09.2002.
- BM (UN) (2000). “Protocol Against The Smuggling Of Migrants By Land, Sea and Air, Supplementing The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime”. <www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_smug_eng.pdf> 15 Eylül 2002.
- BM (UN, Economic & Social Affairs) (2011a). *World Population Prospects: The 2010 Revision, Hihlights and Advance Tables*, New York.

- BM (UN, Economic & Social Affairs) (2011b). “The Age and Sex of Migrants 2011”,
<http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/migration/age-sex-migrants-2011.shtml>,
 27 Mayıs 2013
- BM (UN, Office on Drugs and Crime) “United Nation Convention Against Transnational Organized Crime And The Protocols Thereto”
<http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>, 21 Mayıs 2013.
- BMMYK (UNHCR) (2001). Dünya Mültecilerinin Durumu: İnsani Yardımın Elli Yılı (2000), Ankara: Başkent Matbaası.
- BMMYK (UNHCR) (2002). “Number of World’s Migrants Reaches 175 Million Mark”, Press Release, 28/10/2002.
- BMMYKAB (2002). “Mülteci Hukuku ile İlgili Belgeler”, Jandarma Genel Komutanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin Düzenlediği “Sığınmacı ve Mülteci Meseleleri” semineri, 21-24 Ekim, İstanbul.
- BMNB (UNPD) (2000). “Replacment Migration: Is it A Solution to Declining and Ageing Populations?”, United Nations Population Division, 21 Mart 2000.
www.un.org/esa/population/migration.htm 23.12. 2002.
- CHIMHOWU Admos, Jenifer PIESSE ve Caroline PINDER (2005). “The Socioeconomic Impact of Remittances on Poverty Reduction”, *Remittances: Development Impact And Future Prospects*, Samuel Munzele Maimbo ve Dilip Ratha (ed.),
<http://siteresources.worldbank.org/EXTDECPROSPPECTS/Resources/476882-1157133580628/Remittances-DevelopmentImpcat&FutureProspects.pdf?resourceurlname=Remittances-DevelopmentImpcat&FutureProspects.pdf>, 25.05.2013
- CLIFFORD, James (1994). “Diasporas”, *Cultural Anthropology*, Vol. 9, No. 3, Further Inflections: Toward Ethnographies of the Future, (Aug., 1994), pp. 302-338.
- CORNELIUS, Wayne A (2001). “Death at the border: Efficacy and Unintended Consequences of US Immigration Control Policy”, New York: *Population and Development Review*, Vol. 27, No. 4, *Population Council*.
- DESAI, A.Mihir, Devesh Kapur ve John Mchale. 2004. International Tax and Public Finance, March 23, 2004, <http://www.people.hbs.edu/mdesai/sharingspoilsproofs.pdf>, 12.02.2014
- Dünya Bankası (World Bank) (2011). *Migration and Remittances Factbook 2011*,
<http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/Factbook2011-Ebook.pdf>, 19.07.2013.
- Dünya Bankası, (World Bank) (2012). “Least developed countries: UN classification”
<http://data.worldbank.org/region/LDC>, 18.04.2013
- Dünya Bankası, (World Bank) (2013). “Migration and Development Brief 20, Migration and Remittances Unit, Development Prospects Group”
<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/MigrationandDevelopmentBrief20.pdf>, 22 Mayıs 2013
- Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, WHO) (2010).
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs301/en/>, Fact Sheet Nu. 301, Temmuz 2010’da güncellenmiştir, 30 Mayıs 2013
- Emniyet Genel Müdürlüğü (2001). *Dünyada ve Türkiye’de Yasadışı Göç*, Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar, Hudut, İltica Dairesi Başkanlığı.

- ERDER, Sema (1986). *Refah Toplumunda "Getto" ve Türkler*, İstanbul: Teknografik Matbaacılık
- ERDER, Sema (2000). "Uluslararası Göçte Yeni Eğilimler: Türkiye Göç Alan Ülke mi?" *Mübeccel Kıray için Yazılar*, İstanbul: Bağlam Yayınları Armağan Dizisi.
- ERDER, Sema ve Selmin KAŞKA (2003). *Düzensiz Göç ve Kadın Ticareti: Türkiye Örneği*, Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- ERIN, Patrick (2002). "On The Fence", *Foreign Policy*, Mar/Apr2002, Issue 129, p22, 14p, 3c. <<http://search.global.epnet.com1>> 01.06. 2002.
- FAINI, Ricardo (2002). "Migration, Remmitances and Growth", <<http://www.wider.unu.edu/conference/conference-2002-3/conference%20papers/faini.pdf>> 01 Eylül 2002.
- GRABOWSKY, John J. (2002). "Bir Kimlik Sorunu, ABD'deki Türk Göçmenleri, Dünyü ve Bugünü: 1910'larda ABD'ye Göç Eden Harputlu Türkler Neden Geri Döndüler?" konulu seminer 27.05.2002, Yeditepe Üniversitesi.
- GRAYCAR, Adam (2000). "Human Smuggling", Honk Kong Üniversitesi Kriminoloji Merkezi.<<http://www.hku.hk/crime/humansmuggling.htm>> 01.09.2002
- GÜVENÇ, Bozkurt (1999). *İnsan ve Kültür*, Ankara: Remzi Kitabevi.
- HAYTER, Teresa (2000). *Open Borders*, London: Pluto Press.
- HEISLER, Barbara Smith (2000). "The Sociology of Immigration" *Migration Theory Talking Across Discipline*, Brettel and Hollifield (ed.). Newyork and London: Routledge.
- HOLLIFILED, James F. (2000). "The Politics of International Migration: How Can We "Bring the State Back In" *Migration Theory Talking Across Discipline*, Brettel and Hollifield (ed.). Newyork and London: Routledge.
- İÇDUYGU, Ahmet (1996). "Transit Migrants in Turkey", *Boğaziçi Journal*, Vol. 10 No. 1-2 1996. 127-142.
- İÇDUYGU, Ahmet ve İbrahim SIRKECI (1999). "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri", *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Oya Baydar (der.), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- İÇDUYGU, Ahmet ve Keyman, E.Fuat (1999). "Globalization, Security, and Migration: The Case of Turkey", *Global Governance*, 10752846, Jul-Sep2000, Vol.6, Issue 3. <<http://search.global.epnet.com>>01.09.2002.
- İŞKUR (Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü) (2011). *İŞKUR: Düünden Bugüne*, İŞKUR Yayın Numarası 357, Ankara: Lazer Ofset Matbaacılık.
- Jandarma Genel Komutanlığı (2002). *Yasadışı Göç Kılavuzu*.
- KANE, Hal (1995). "Leaving Home", *Society*, May/June95, Vol. 12 Issue 4, p16, 10p. <<http://search.global.epnet.com1>> 01.06.2002.
- KAYA, Ayhan (2001). *Sicher in Kreuzberg Constructing Diasporas: Turkish Hip-Hop Youth in Berlin*, Bielefeld: Transcript Verlag.
- KAYA, Ayhan. 2011. *Türkiye'de Çerkeslar: Diasporada Geleneğin Yeniden İcadı*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- KEELY, Charles B. (2000). "Demography and International Migration" *Migration Theory Talking Across Discipline*, Brettel and Hollifield (ed.). Newyork and London: Routledge.

- KOSER, Khalid (2001). "The Smuggling of Asylum Seekers into Western Europe: Contradictions, Conundrums, and Dilemmas", *Global Human Smuggling* içinde, Kyle David And Rey Koslowski (ed.). London: The John Hopkins University Press.
- KYLE David ve John DALE (2001). "Smuggling the State Back In: Agents of Human Smuggling Reconsidered" içinde, *Global Human Smuggling* David Kyle and Rey Koslowski (ed.). London: The John Hopkins University Press.
- LOOMBA, Ania (1998). *Colonialism/Postcolonialism*, London: Routledge.
- PARK, Robert E. (1914). "Racial Assimilation in Secondary Groups With Particular Reference To The Negro", *American Journal of Sociology (AJS)*, Vol. 19, No. 5 (Mar., 1914): pp. 606-623.
- PORTES, Alejandro ve KENNETH L. Wilson (1980). "Immigrant Enclaves: An Analysis of Labor Market Experiences of Cubans in Miami", *American Journal of Sociology (AJS)*, Vol. 81, Number 2, 295-316.
- PORTES, Alejandro ve Min ZHOU (1993). "The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants", *Annals of The American Academy of Political and Social Science*, Vol. 530, pp 74-96.
- PORTES, Alejandro ve William HALLER (2003). "Assimilation and Transnationalism: Determinants of Transnational Political Action Among Contemporary Migrants", *American Journal of Sociology (AJS)*, Vol. 108, No. 6 (May 2003): pp. 1211-48.
- ROSMAN Abraham ve Paula G. RUBEL (1998). *The Tapestry Of Culture: An Introduction To Cultural Anthropology*, Boston: McGrawHill.
- SALT, John (2000). "Trafficking and Human Smuggling: A European Perspective", *International Migration*, Special Issue 2000/1, Oxford: Blackwell Publishers.
- SCHLOENHARDT, Andreas (2002). *Organised Crime and Migrant Smuggling: Australia and Asia Pacific*, Australian Institute of Criminology Research and Public Policy Series No. 44, <<http://www.aic.gov.au/documents/9/7/E/%7B97EFC2BE-3D43-4E9B-B9D0-4AC71800B398%7Drpp44.pdf>>21.05.2013.
- SCHMID, Gabriele (1992). "The Development Of Migration Policies And Their Contradictions", *Innovation*, Vol. 5, No. 2.
- UGÖ (IOM) (1999). "Trafficking in Migrants: IOM Policy and Responses", Santiago Workshop on Best Practices Related to Migrant Workers 19-20 June 2000.
- UGÖ (IOM) (2002). "Trafficking in Migrants", *Quarterly Bulletin*, No:26, Sept. <www.iom.int/DOCUMENTS/PUBLICATION/EN/TB26.pdf>15.09.2002.
- UGÖ (IOM) (2002). "Türkiye'de Kalan Usulsüz Göçmenlerin Gönüllü Olarak Geri Dönüşü Projesi" UGÖ Ankara Bürosu.
- VAN RENSELAAR, Herman ve Leo VAN VELZEN (1975). *Göç ve Gelişme*, "Yabancı Ülkelerdeki İşçilerin Tasarruflarını Gelişme için Kullanmayı Amaçlayan Kamu ve Özel Sektör Girişimleri", Ankara: Ajans Turk Matbaacılık.
- WALDINGER, Roger (1999). *Still The Promised City: African Americans and New Immigrants in Postindustrial New York*, New York: Harvard University Press.
- WEINER Myron ve Rainer Munz (1997). "Migrants, Refugees and Foreign Policy: Prevention and Intervention Strategies", *Third World Quarterly*, Mar97, Vol. 18 Issue 1, p25, 27p.
- WILLIAMS, Eric (1944). *Capitalism and Slavery*, London: Andre Deutsch.

YILMAZ, Abdurrahman (2003). Edirne'den Gelişmiş Ülkelere Gitme Teşebbüsünde Bulunan Transit Göçmenler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Antropoloji Bölümü.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Tablo 1: İşçi Gelirlerinin Yoksulluğa Farklı Seviyelerdeki Temel Etkileri

Seviye	Yoksulluğu Azaltıcı Etkisi	Diğer Etkisi
Hane	Haneye sağladığı gelir ile tüketime yönelik sorunların çözülmesini sağlar (Kannan and Hari 2002).	Ailelerin işçi gelirlerine bağımlı hale gelmesi, göç döngüsündeki değişimlere karşı hassas hale gelmelerine neden olur.
	Birikim ve tasarruflar sayesinde kriz zamanları ile borçlanmalara karşı teminat görevi görür (Hadi 1999; Lucas and Stark 1985).	Üretimle yönelik olmayan yatırımlar yapılmasına ve kısa vadeli tüketim alışkanlığı kazanılmasına neden olur (Ballard 2001).
	Daha iyi beslenme ve daha kaliteli sağlık hizmeti alınmasını sağlar (Yang 2003).	İlave kaynaklara erişim yaşa ve cinsiyete göre farklılık gösterir (Dostie and Vencatachellum 2002; Kothari 2002).
	Daha iyi ve daha uzun eğitim alınmasını sağlayarak çocuk işçiliğinin azaltılmasına katkı sağlar (Edwards and Ureta, 2001)	Yerel çevreye/hayata uygun olmayan yeniliklerin kazanılmasına neden olur (Osili 2002).
	Sosyal kapitali güçlendirir, sosyal gruplar ve sosyal aktivitelere katılımı sağlar (Orozco 2002).	
	Bilgiye ulaşımı artırır (Adams 1991; Ballard 2001).	
Toplumsal	Yerel fiziki altyapıyı güçlendirir (Ahmed 2000; Alarcón 2002).	Başlangıç aşamasında, yurtdışından gelir alan haneler ile almayan haneler arasında eşitsizlik oluşmasına neden olur.
	Yerel mal piyasalarının büyümesine katkıda bulunur.	Özellikle toprak ve işgücü gibi konularda yerel piyasanın bozulmasına neden olur.
	Yerel sermaye piyasalarının gelişmesinin yanı sıra bankacılık ve ticaret alanlarında yeni hizmetlerin sunulmasını sağlar (Ballard 2002).	Yerel düzeydeki yaşam kalitesini azaltacak olumsuz kültürel edinimlerin aktarılmasına neden olur (Levitt 1996).
	Yeni kalkınma kurumlarının kurulmasını ve gelişmesini sağlar (Alarcón 2002; Allard 2002; Meyers 1998).	
	Özellikle kız çocuklarına karşı (eğitim vb.) tutum ve davranış değişiklikleri gibi konularda kültürel değişimlerin oluşmasını sağlar.	
	Yerel iş imkanları yaratır.	
	Haneler arasındaki eşitsizliğin yoksul kesimler lehine azaltılmasını sağlar.	
Ulusal	Bazı ülkelerde Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYH, <i>GDP</i>) % 9'na varan düzeyde döviz girişi sağlar (Martin 2001; Orozco 2002; Ratha 2003).	Özellikle Gayri Safi Yurtiçi Hasılası (GSYH, <i>GDP</i>) düşük olan ülkelerde döviz kurlarında dalgalanmalara neden olur (Amuedo-Dorantes and Pozo 2002).
	Üretimle düşük sektörlerdeki yatırımlarla iş imkanları yaratılmasını sağlar (Puri and Ritzema 2003).	Paralel döviz piyasalarının büyümesine neden olur.
	Göçmenlerin yeni beceri kazanması ve iş tecrübeleri ile işgücü sermayesinin gelişmesini sağlar (Leon-Ledesma and Piracha 2001).	Emlak piyasasının bozulmasına neden olur (Bracking 2003).
	Yabancı para girişini artırması	Devlet refah programlarının sona ermesine neden olur.
	Yatırımların artmasıyla iş olanakları yaratması	
Uluslararası	Bazı bölgelerde resmi yardımları aşması nedeniyle ülkeler arasında eşitsizliklerin azalmasını sağlar (Ratha 2003).	Güvenilir olmayan döviz kaynağına bağımlı hale gelmesine neden olur (Amuedo-Dorantes and Pozo 2002).
		İşçi gelirlerinin transferi yöntemiyle kara para aklanması potansiyeli taşır.

Kaynak: Chimhowu, Piesse ve Pinder 2005: 95-96.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

